

POZICIJA OSIGURANJA U FINANSIJSKOM SEKTORU REPUBLIKE SRBIJE

Nemanja Pantić

Fakultet za hotelijerstvo i turizam u Vrnjačkoj Banji, Univerzitet u Kragujevcu, Vrnjačka
Banja, Srbija
nemanja.pantic@kg.ac.rs

Ivan Milojević

Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Sektor za ljudske resurse,
Beograd, Srbija
drimilojevic@gmail.com

Apstrakt

Potreba za osiguranjem datira u dalekoj prošlosti sa ciljem da se izbegnu rizici ali i solidarno podele troškovi u slučaju njegove realizacije. Od neorganizovanog do institucionalizovanog osiguranja je proteklo mnogo vremena. Danas osiguranje ima značajnu ulogu u finansijskom sistemu koja je različita u zavisnosti od dostignutog stepena privrednog razvoja. Predmet analize je razvoj osiguranja i njegova pozicija u finansijskom sektoru Republike Srbije u poslednjih sedam godina. U tom smislu je analizirano kretanje bilansnih suma, kapitala i broja zaposlenih u finansijskim institucijama i njihovo učešće u finansijskom sektoru. Podaci ukazuju na sve značajniju ulogu osiguranja i to posebno kada se govori o zaposlenosti. Ne samo osiguranje već i ceo finansijski sektor u posmatranom periodu ostvaruje pozitivne tendencije u svim razmatranim kateogrijama. Ipak, bez obzira na pozitivan trend, razvoj osiguranja je još uvek skroman pa će se njegov pun potencijal i značaj za finansijski sistem tek realizovati.

Ključne riječi: osiguranje, finansijski sektor, bilansna suma, kapital, zaposlenost.

POSITION OF INSURANCE IN THE FINANCIAL SECTOR OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract

The need for insurance dates back to the distant past with the main goal to avoid risks and to share the costs in case of its realization. A lot of time has passed from unorganized to institutionalized insurance. Today, insurance plays a significant role in the financial system, which is different depending on the achieved level of economic development. The subject of the analysis is the development of insurance and its position in the financial sector of the Republic of Serbia in the last seven years. In this sense were analyzed the movement of balance sheet amounts, capital and the number of employees in financial institutions and its participation in the financial sector. The data indicates an increasingly important role of insurance, especially when it comes to employment. Not only insurance, but also the entire financial sector in the observed period achieves positive tendencies in all considered categories. However, regardless of the positive trend, the development of insurance is still modest, so its full potential and significance for the financial system will be realized in the future.

Key word: insurance, financial sector, balance sheet, capital, employment.

JEL codes: G00, G2, G22

UVOD

Savremeni sistem poslovanja je suočen sa brojnim rizicima od čijeg uspešnog upravljanja zavisi profitabilnost kao osnovni pokretač ekonomskih aktivnosti [10, str. 406]. Efekti osiguranja na ekonomiju su merljivi i mogu biti direktni i indirektni [8, str. 149]. Razvoj osiguranja je kroz istoriju imao različite faze i uvek je pratio nivo dostignutog ekonomskog razvoja [4, str. 228]. Put od neuređenog i neinstitucionalizovanog do savremenog je kristalizovao sve njegove prednosti i nedostatke koji nisu adekvatno valorizovani u svim društvima [1, str. 422]. Kako je osiguranje često bilo i još uvek jeste povezano sa prevarom i kockom, tako je ovakvo uvreženo shvatanje u nerazvijenim zemljama imalo negativan efekat na njegov razvoj [6, str. 119]. Time su njegova uloga i značaj za razvoj i stabilnost finansijskog sistema zanemareni [11, str. 110]. Globalno posmatrano društvo prolazi kroz krizne periode proteklih godina. Sa pandemijom COVID-19 uslovi poslovanja i života su značajno izmenjeni. Posledična finansijska kriza je uticala na opreznija ulaganja zbog većeg rizika i neizvesnosti [17, str. 74]. Nikada nije bila izraženija potreba da se rizicima pristupa na sistematičan način [9, str. 51]. Krizni periodi pojačavaju potrebu za svim vrstama osiguranja [5, str. 162]. Kako je tržište osiguranja, uz sve probleme sa kojima je bilo suočeno, napredovalo i razvijalo se, tako su i osiguravajuće kompanije kao nosioci ove delatnosti dobile još značajniju ulogu u finansijskom sektoru [2, str. 857]. Ona se ogleda kroz ne samo rastući kapital i bilansnu sumu već i značajno učešće u zaposlenosti u sektoru finansija. Osiguravajuća društva pored investicija u obveznice državnog sektora sve više investiraju u mala i srednja preduzeća ali i infrastrukturu [14, str. 67]. Kako su MSP pokretači i stabilizatori ekonomskih aktivnosti, odnosno ekonomskog razvoja, time se može istaći uloga i značaj osiguranja [19, str. 124]. Pored toga, razvojem tržišta osiguranja se smanjuje pritisak na javne finansije preraspodelom rizika sa države na institucije koje su spremne njima da upravljaju i time ostvare svoje postavljene ciljeve na dobrobit svih aktera.

INSTITUCIJE FINANSIJSKOG SEKTORA

Banke su najznačajnije finansijske institucije na finansijskom tržištu imajući u vidu da apsorbuju najveće iznos finansijskih sredstava. Takođe, pored funkcije prikupljanja sredstava obavljaju i funkciju kreditiranja privrednih subjekata i fizičkih lica [13, str. 57]. Zato je stabilnost bankarskog tržišta ključna u stabilnosti finansijskog sistema svih država [16, str. 49].

Tabela 1. Učešće banaka u finansijskom sektoru u periodu 2015-2021. god.

	Bilansna suma	Kapital	Broj zaposlenih
2015.	91,6	92,2	68,0
2016.	91,2	91,4	67,5
2017.	90,7	91,3	67,1
2018.	90,3	90,5	67,4

2019.	90,1	89,7	66,5
2020.	91,0	89,3	65,9
2021.	90,9	88,8	65,8

Izvor: autori na osnovu izveštaja NBS iz 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021. godine

U tabeli 1 je predstavljeno učešće bilansne sume, kapitala i broja zaposlenih u bankama u finansijskom sektoru Republike Srbije za period 2015-2020. godine. Bilansna suma i kapital banaka u finansijskom sektoru participira sa 90% u proseku za posmatrani period čime je potvrđena konstatacija o dominantnosti pozicije u finansijskom sistemu. Može se primetiti opadajući trend bilansne sume i kapitala u sedmogodišnjem periodu, pa je učešće posmatranih kategorija opalo za 0,7 i 3,4% respektivno. Smanjena participacija ne govori nužno o lošem poslovanju već naprotiv. Drugi učesnici u finansijskom sektoru su u posmatranom periodu ostvarili veći rast nego banke, što doprinosi dodatnom osnaživanju finansijskog sektora odnosno celokupnog finansijskog sistema. Apsolutni iznosi bilansne sume će biti razmatrani u tabeli 5 kada će izrečena konstatacija biti potkrepljena činjenicama. Takođe, primećuje se da banke aporbujaju najveći deo radne snage, u proseku 67% u sedmogodišnjem posmatranom periodu uz konstantno opadajući trend. U pitanju je mala promena i to za 2,2% manje 2021. godine u poređenju sa početnom 2015. godinom.

Globalna privreda ima sklonost ka brzim promenama ali i sve većim rizicima sa kojima učesnici suočavaju. Ako se ima u vidu da ima dosta svojih podsistema, treba naglasiti da je finansijski sistem jedan od najznačajnijih bez kojeg se ne može zamisliti privredni razvoj. Ipak nivo privredne razvijenosti uslovljava razvoj finansijskog sistema i obratno. U razvijenijim privredama su sistemi finansiranja raznovrsniji uz prisustvo većeg broja finansijskih instrumenata od kojih se posebno može izdvojiti lizing [18, str. 13]. Karakterističan je za razvijene privrede i kreiran sa ciljem da postane jedna od bitnijih poluga privrednog razvoja [3, str. 299].

Tabela 2. Učešće lizinga u finansijskom sektoru u periodu 2015-2021. god.

	Bilansna suma	Kapital	Broj zaposlenih
2015.	1,8	1,2	1,2
2016.	1,9	1,2	1,1
2017.	2,0	1,3	1,1
2018.	2,1	1,3	1,1
2019.	2,3	1,2	1,0
2020.	2,2	1,2	1,0
2021.	2,2	1,2	1,0

Izvor: autori na osnovu izveštaja NBS iz 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021. godine

U tabeli 2 je predstavljeno učešće bilansne sume, kapitala i broja zaposlenih za lizing u finansijskom sektoru Republike Srbije za period 2015-2020. godine. Podaci govore o gotovo nepromenjenom učešću u posmatranom periodu. Zabeležen je rast učešća od

0,4% bilansne sume uz konstantno učešće kapitala od 1,2% sem 2017. i 2018. godine kada je bilo na nivou od 1,3%. Takođe je primetno da lizing aporbuje jako mali broj zaposlenih u finansijskom sektoru i na nivou je od 1% uz maksimalan od 1,2 koji je ostvaren 2015. godine. Sve navedeno govori o nerazvijenom lizingu u Republici Srbiji uz nepromenjenu participaciju u poređenju sa drugim učesnicima u finansijskom sektoru. U tabeli 5 će biti razmatrana kvantitativna promena bilansne sume koja će biti upoređena sa promenama drugih učesnika. To će omogućiti uvid u to da li razvoj lizinga u većoj ili manjoj meri prati razvoj finansijskog sektora.

Osiguranje predstavlja značajnu polugu privrednog razvoja. Bez obzira na tu činjenicu, svest ljudi o potrebi za osiguranjem varira u zavisnosti od dostignutog nivoa privrednog razvoja [6, str. 126]. S tim u vezi je primetna disproporcija u dostignutom stepenu razvoja tržišta osiguranja u razvijenim u odnosu na privrede u razvoju [10, str. 417]. Nedovoljna informisanost i nepoverenje onemogućavaju osiguranju da iskaže sav svoj kapacitet. Osiguranje sa velikom preciznošću može da planira isplate svojih šteta, odnosno iznose osiguravajućih suma. Time dobija prostor i vreme da deo svog neupisnog kapitala može investirati na različitim tržištima i u različite aktivnosti. U tome se upravo i ogledaju ekonomski benefiti osiguranja i njegovog posrednog i neposrednog uticaja na privredni razvoj. Ulaganjem slobodnog kapitala pospešuje se razvoj grana i sektora što ima značaja i uticaja na sveukupni privredni razvoj [17, str. 78].

Tabela 3. Učešće osiguranja u finansijskom sektoru u periodu 2015-2021. god.

	Bilansna suma	Kapital	Broj zaposlenih
2015.	5,8	6,7	30,5
2016.	6,1	7,3	31,0
2017.	6,3	7,4	31,5
2018.	6,7	8,2	31,2
2019.	6,6	9,1	32,1
2020.	6,0	9,6	32,1
2021.	6,0	10,0	32,8

Izvor: autori na osnovu izveštaja NBS iz 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021. godine

U tabeli 3 je predstavljeno učešće bilansne sume, kapitala i broja zaposlenih u osiguranju u finansijskom sektoru Republike Srbije za period 2015-2020. godine. Primetan je rast učešća bilansne sume iako za svega 0,2% ali se može konstatovati pozitivan trend za razliku od banaka. Najveći rast učešća je ostvaren u kapitalu. Rast je konstantan u svim godinama posmatranog perioda, dok ukupan rast učešća, poredeći prvu i poslednju godinu, iznosi 3,2% što je najveći rast učešća kapitala na finansijskom tržištu Republike Srbije. Ono što treba posebno naglasiti je zaposlenost u sektoru osiguranja. Kako osiguranje participira sa prosečnih 8% učešća u kapitalu i 6,2% u bilansnoj sumi, učešće zaposlenosti od 31% u proseku govori ne samo o specifičnosti osiguranja, već i o njegovom značaju u finansijskom sektoru Republike Srbije. Svaki treći zaposleni radnik se bavi poslovima osiguranja. Primećuje se

konstantan rast učešća u ukupnoj zaposlenosti pa je 2021. godine zabeležen rast učešća za 2,3% u odnosu na početnu godinu posmatranog perioda. Banke ipak apsorbuju najveći deo radne snage i to gotovo dvostruko više. Ipak, ako se ima u vidu činjenica da participiraju sa višestruko većim udelom kapitala i posebno bilanse sume, može se istaći izuzetna relativna zaposlenost koju apsorbuje osiguranje.

Kako je dobrovoljno penzijsko osiguranje treći stub osiguranja u analizu finansijskog sektora se moraju uključiti i dobrovoljni penzijski fondovi [7, str. 122]. Kako je funkcionisanje penzijskog sistema u ozbiljnoj krizi, razvoj privatnog penzijskog osiguranja je budućnost koja će rasteretiti državni budžet, ostavljajući mogućnost da ranije opredeljena sredstva za ove namene budu uposlena u aktivnosti od kojih će se povećati priliv u državnu kasu [15, str. 95].

Tabela 4. Učešće DPF¹ u finansijskom sektoru u periodu 2015-2021. god.

	Bilansna suma	Kapital	Broj zaposlenih
2015.	0,9	-	0,3
2016.	0,9	-	0,3
2017.	1,0	-	0,4
2018.	1,0	-	0,4
2019.	1,0	-	0,4
2020.	0,9	-	0,4
2021.	0,9	-	0,4

Izvor: autori na osnovu izveštaja NBS iz 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021. godine

Ipak je tržište Republike Srbije još uvek nedovoljno razvijeno pa sistem dobrovoljnih penzijskih fondova nema značajnije učešće u posmatranim kategorijama. Učešće bilansne sume je gotovo nepromenjeno i na novou od 0,9% u početnoj i poslednjoj godini posmatranog perioda. Izuzetak su 2017, 2018 i 2019 godina sa neznatno većim učešćem od 0,1% što je zanemarljivo kako bi se smatralo značajnijom promenom. Takva je situacija i kod zaposlenosti koja je gotovo nepromenjena i na nivou od 0,4% u ukupnoj zapaoslenosti finansijskog sektora. Ovi podaci mogu biti dovoljni kako bi se konstatovala neporomenjena uloga u finansijskom sektoru Republike Srbije u kojem dobrovoljni penzijski fondovi u svim kategorijama najmanje participiraju. Uslov njihovog razvoja je razvoj finansijskog sistema i privredna stabilnost, Time bi se podigao ne samo životni standard već i svest ljudi što važi i za sektor osiguranja.

UPOREDNA ANALIZA PROMENA BILANSNIH SUMA INSTITUCIJA FINANSIJSKOG SEKTORA

Dosadašnja analiza se odnosila na promenu učešća bilansnih suma, kapitala i zaposlenosti u finansijskom sektoru. Time je omogućena analiza koja upućuje na

¹ dobrovoljni penzioni fondovi

značaj svakog od učesnika u finansijskom sektoru. Banke su nosioci ovog sektora sa bilansnom sumom koja apsorbuje više od 90% ukupne bilansne sume. Takva je situacija u svim privredama nezavisno od stepena njihove razvijenosti. U narednoj tabeli se nalaze apsolutni iznosi bilansnih suma u posmatranom periodu kao i njihove promene, odnosno rast po godinama.

Tabela 5. Bilansne sume u finansijskom sektoru za period 2015-2021. god. u mlrd dinara

	Banke	Lizing	Osiguranje	DPF	Σ
2015.	3.046,04	59,92	193,08	29,96	3.329
2016.	3.240,07	67,00	216,92	32,01	3.556
2017.	3.368,60	74,28	233,98	37,14	3.714
2018.	3.774,45	87,78	280,06	41,71	4.180
2019.	4.087,84	104,35	299,44	45,37	4.537
2020.	4.795,43	113,73	316,38	47,46	5.273
2021.	5.049,49	122,21	333,30	50,00	5.555

Izvor: autori na osnovu izveštaja NBS iz 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021. godine

Ono što se primećuje je očigledan rast ukupne bilansne sume finansijskog sektora u sedmogodišnjem periodu pa je 2021. godine ona bila na nivou od 5.555 mlrd dinara naspram 3.329 mlrd u 2015 godini. Iako nije razmatrana inflacija, može se konstatovati da je finansijski sektor znatno ojačao u, za analizu ovog tipa, u kratkom periodu. Najveći rast su ostvarile banke i to za više od 2 mlrd dinara. Ukupna bilansna suma finansijskog sektora je porasla za više od 2,2 mlrd u posmatranom periodu. Očigledan je dominantan položaj banaka pogotovo imajući u vidu da apsorbuju najveći deo rasta bilansne sume sektora. Posmatrajući trend promena primećuje se da je u svim godinama ostvaren rast i to kod svih institucija što ide u prilog razvoju finansijskog sektora Republike Srbije što osnažuje celokupan finansijski sistem. Bilansna suma sektora osiguranja je dominantna u odnosu na lizing i DPF što ih postavlja na drugo mesto po značaju u finansijskom sektoru odmah iza banaka. Ako se tome doda podatak da je u osiguranju zaposleno više od 30% radne snage, jasan je njegov značaj sa različitih aspekata. U sledećoj tabeli je predstavljena procentualna promena bilansnih suma institucija u finansijskom sektoru u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 6. Procentualna promena bilansnih suma institucija u finansijskom sektoru u odnosu na prethodnu godinu

	Banke	Lizing	Osiguranje	DPF	Σ
2016.	6,37	11,82	12,35	6,84	6,82
2017.	3,97	10,87	7,86	16,03	4,44
2018.	12,04	18,17	19,70	12,30	12,54

2019.	8,3	18,88	6,91	8,77	8,54
2020.	17,31	8,99	5,66	4,60	16,2
2021.	5,29	7,46	5,35	5,35	6,07
Kumulativan rast	53,28	76,19	57,83	53,89	54,61

Izvor: autori na osnovu podataka u tabeli 5

Kako je već konstatovano da je došlo do kontinuiranog rasta bilansnih suma na godišnjem nivou, tabela 6 pokazuje stepen promena u odnosu na prethodnu kao i kumulativni rast u posmatranom periodu. Najveći rast je primetan kod lizinga u periodu 2016-2019. godine sa rekordnim od 18,88% koji je ostvaren 2019. u odnosu na 2018. godinu. Već sledeće godine je rast usporen za bezmalo 10% što je karakteristično i za 2021. godinu. Ukupan kumulativni rast od 76,19% je najveći od svih učesnika finansijskog sektora što govori u prilog razvoja lizinga i sve značajnije uloge, tim pre što je rast u 2021. godini bio najveći u poređenju sa drugim institucijama. Kod osiguranja se uočava kumulativni rast bilansne sume od 57,83% u posmatranom periodu čime zauzima drugo mesto posle lizinga. Taj rast je veći od rasta u bankama ali i od kumulativnog rasta bilansne sume u finansijskom sektoru. Bitno je naglasiti da je rast u osiguranju bio najveći 2018. godine i to za 19,7% u odnosu na 2017. godinu i najveći u poređenju sa ostalim institucijama. Već sledeće godine je rast bio na najnižem nivou poredeći ga sa istim učesnicima finansijskog sektora. Na kraju se može konstatovati rast i razvoj finansijskog sektora, odnosno svih njegovih institucija. Takođe, osiguranje stidljivo zauzima sve značajniju ulogu u razvoju istog. Njegov rast je primetan kao i pozicija koju zauzima, ali su njegovi potencijali mnogo veći. Tim pre što apsorbuje značajan broj radnika ali i ostavlja veći manevarski prostor da neuposleni deo kapitala investira na različitim tržištima i za različite namene. Dostignuti nivo privrednog razvoja diktira razvoj osiguranja koje svojim mehanizmima može doprineti dodatnom razvoju. Time na osiguranje mora da se gleda, ne samo kao na posledicu ekonomskog rasta i razvoja već i kao na jednu od njegovih poluga.

ZAKLJUČAK

Savremeni sistemi poslovanja su suočeni sa sve većim rizicima koji zahtevaju sistematičan pristup i adekvatno upravljanje. Ova konstatacija se odnosi i na svakodnevni život svakog pojedinca. Potreba za osiguranjem datira u dalekoj prošlosti uz brojne materijalne dokaze postojanja osiguranja mnogo pre nego što je institucionalizovano i postalo deo zakonskih normi. Njegov razvoj je uslovljen dostignutim nivoom privrednog razvoja što je povezano sa različitim nivoom svesti ljudi koja je na višem stepenu u razvijenijim privredama. Neretko se prenebregava činjenica da osiguranje ne treba gledati kao na posledicu privrednog razvoja već i kao na jednu od poluga njegovog razvoja, ali i nosioca finansijskog sektora. Finansijski sistem Republike Srbije ostvaruje kontinuirani rast poslednjih 10 godina koji se ogleda kroz osnaživanje svih finansijskih institucija. U vezi sa tim se ipak, još uvek, finansijski sistem po svojoj snazi ne može porediti sa najrazvijenijim. Predmet analize rada je obuhvatio finansijski sektor u poslednjih sedam godina i kretanje vrednosti,

ali i učešća bilansnih suma, kapitala i zaposlenosti finansijskih institucija u finansijskom sektoru Republike Srbije. Cilj je utvrđivanje pozicije osiguranja i trend razvoja u posmatranom periodu. Specifičan karakter osiguranja u odnosu na druge finansijske subjekte omogućava značajniju apsorpciju radne snage. Gotovo svaki treći zaposleni radnik u finansijskom sektoru radi u sektoru osiguranja sa tendencijom rasta koja je uočena u periodu 2015-2021. godine. Ova participacija posebno dobija na značaju ako se ima u vidu da osiguranje uzima učešće u ukupnom kapitalu finansijskog sektora sa 10%. Drastičnija disproporcija se uočava uvidom u prvu godinu posmatranog perioda kada je bilo na nivou od 6,7%. Rast učešća u kapitalu govori o sve značajnijoj ulozi u finansijskom sektoru ali i o njegovom razvoju. Slično je i kada se govori o bilansnoj sumi. Uvidom u kumulativan rast koji je ostvaren u posmatranom periodu jasno je da osiguranje ima najznačajniju ulogu u finansijskom sektoru Republike Srbije posle banaka. Ipak, bez obzira na ovu činjenicu, pun potencijal koji sektor osiguranja ima će se tek pokazati. Krizni period sa kojim se globalno svi suočavaju i koji je posledica kako pandemije tako i društvenih previranja će omogućiti sektoru osiguranja da iskaže sav svoj potencijal. Pitanje osiguranja više nije izbor već nužnost, i u razvijenim privredama se to već primećuje. Tržište osiguranja u Republici Srbiji je u skromnom i stidljivom usponu i rastu koji je svakako bolji nego pad ili stagnacija. U vremenu koje predstoji, sa svim izazovima koje postavlja, će se uvideti značaj osiguranja za ekonomski i opštedruštveni prosperitet.

BIBLIOGRAFIJA

1. Ahlin, C., Pang, J. (2008) Are financial development and corruption control substitutes in promoting growth?, *Journal of Development Economics*, 86 (2), str. 414-433.
2. Antonić, M. (2021) Analiza razvijenosti tržišta osiguranja u Republici Srbiji sa posebnim osvrtom na osiguranje od odgovornosti, *Zbornik radova Fakulteta tehničkih nauka*, 36 (5), 856-859.
3. Bolea, A., Cosma, R. (2021) Leasing as a modern form of business financing, *Progress in Economic Sciences*, 7 (2), str. 295-307.
4. Cristea, M., Marcu, N., Carstina, S. (2014) The relationship between insurance and economic growth in Romania compared to the main results in Europe - A theoretical and empirical analysis, *Procedia Economics and Finance*, 8 (1), str. 226-235.
5. Čolović, V. (2010) Osiguravajuća društva - zakonodavstvo Srbije, pravo EU, uporedno pravo, Beograd, Institut za uporedno pravo.
6. Einav, L., Finkelstein, A. (2011) Selection in Insurance Markets: Theory and Empirics in Pictures, *Journal of Economic Perspectives*, 25 (1), str. 115-138.
7. Gajić, B., Radojković, I. (2018) The development of voluntary pension funds in Serbia, Retrieved from: <http://isc2018.ekonomskifakultet.rs/ISCpdfs/ISC2018-12.pdf>
8. Grace, M., Rebello, M. (1993) Financing and the Demand for Corporate Insurance, *Palgrave Macmillan Journals*, 18(2), str. 147-171.
9. Grbić, M., Jovanović, D. (2020) Comparative financial systems: Implications for economic growth. *Oditor - časopis za menadžment finansije i pravo*, 6 (1), str. 49-65.
10. Haiss, P., Sümegi, K. (2008) The relationship between insurance and economic growth in Europe: a theoretical and empirical analysis, *Empirica*, 35 (4), str. 405-431.
11. Kondovski, H. (2021) The Innovative Impact of Insurance for Economic Growth: The Evidence from New EU Member States, *Economics*, 9 (2), str. 109-122.
12. NBS (2015-2021) Narodna banka Srbije, Sektor osiguranja u Srbiji - Izveštaji, Beograd.

13. Ristić, K., Miljković, Lj., Milunović, M. (2021) Investment in the banking sector as a basis for money laundering, *Akcionarstvo - časopis za menadžment i pravo*, str. 55-70.
14. Simović, V., Mrvaljević, M., Radović, A. (2018) Perspektive online osiguranja u Republici Srbiji, *Ekonomski signali*, 18 (2), str. 65-74.
15. Šuković, D. (2013) Reforma penzionog sistema i problem starenja populacije, *Stanovništvo*, 51 (1), str. 91-102.
16. Tasić, S., Krstić, D., Milojević, I. (2021) Statistička analiza bankoosiguranja, *Akcionarstvo - časopis za menadžment i pravo*, 27 (1), str. 41-54.
17. Tymbaliuk, I., Pavlikha, N., Zelinska, O., Ventsuryk, A., Radko, A. (2021) Assessing the level of competitiveness of the insurance sector during economic crises: The example of Ukraine, *Insurance Markets and Companies*, 12 (1), str. 72-82.
18. Wiatek, P., Dženopoljac, V., Rauf, A. (2021) Loyalty program value: Give me more or treat me better?, *Menadžment u hotelijerstvu i turizmu*, 9 (2), str. 11-23.
19. Žarković, N. (2008) *Ekonomika osiguranja*, Beograd, Univerzitet Singidunum.

RESUME

Insurance has a significant role in the financial system, which is different depending on the achieved level of economic development. The subject of the analysis is the development of insurance and its position in the financial sector of the Republic of Serbia in the last seven years. This article analyzes the movement of balance sheet amounts, capital and the number of employees in financial institutions and their participation in the financial sector. The financial system of the Republic of Serbia has achieved continuous growth over the past 10 years, which is reflected in the strengthening of all financial institutions. The specific character of insurance in relation to other financial subjects enables a more significant absorption of labor force. Almost every third employee in the financial sector works in the insurance sector with a growing tendency in the period 2015-2021. This participation becomes especially important if it is taken into account that insurance participates in the total capital of the financial sector with 10%. Drastic disproportion can be seen by looking at the first year of the observed period, when it was at the level of 6.7%. The growth of participation in the capital speaks of an ever-increasing role in the financial sector, but also of its development. It is similar with the balance amounts. Looking at the cumulative growth achieved in the observed period, it is clear that insurance plays the most important role in the financial sector of the Republic of Serbia after banks. However, regardless of this fact, the full potential of the insurance sector is yet to be revealed. The crisis period that everyone is facing globally and which is a consequence of both the pandemic and the social turmoil will allow the insurance sector to express its full potential. The issue of insurance is no longer a choice but a necessity, and this is already being noticed in developed economies. The insurance market in the Republic of Serbia is in a modest and shy growth, which is certainly better than decline or stagnation. In the time ahead, with all the challenges it poses, the importance of insurance for economic and general social prosperity will be seen.